

**ЩОРІЧНИЙ ВСЕУКРАЇНСЬКИЙ КОНКУРС
“КРАЩИЙ ДЕРЖАВНИЙ СЛУЖБОВЕЦЬ”**

ТВОРЧА РОБОТА УЧАСНИКА ТРЕТЬОГО ТУРУЩОРІЧНОГО
ВСЕУКРАЇНСЬКОГО КОНКУРСУ “КРАЩИЙ ДЕРЖАВНИЙ
СЛУЖБОВЕЦЬ” НА ТЕМУ:

Державна стратегія регіонального розвитку України
Основні принципи та етапи її розробки для окремої території

Гуня Володимир Олександрович
Управління економіки
Черкаської районної
державної адміністрації
Начальник управління

2018 рік

1. ВСТУП

Сучасні європейські територіальні громади орієнтуються на принципово інший підхід до свого розвитку, в основі якого – забезпечення гідних умов та високих стандартів якості повсякденного життя мешканців. Європейські громади намагаються формувати в усіх членів територіальної громади відчуття приналежності до єдиної спільноти, яка поділяє відповідальність за розвиток свого населеного пункту та дбає про захищеність і рівні можливості для всіх його мешканців.

Для розробки цього стратегічного документа існують також інші важливі причини, пов'язані з процесами глобалізації. Вони вимагають підвищення конкурентоспроможності кожного населеного пункту, району, визначення напрямків його соціального, культурного та економічного розвитку, розширення демократії, участі та забезпечення для всіх членів територіальної громади права вибору та можливості впливу на процес розвитку свого населеного пункту.

Стратегія розвитку відображає нові амбітні цілі розвитку, які вказують шлях до досягнення його сталого майбутнього як динамічного та креативного місця для життя і роботи.

Стратегія розроблена на підставі Закону України «Про стимулювання розвитку регіонів», з урахуванням Державної стратегії регіонального розвитку України, Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», та інших документів, із використанням кращого європейського і українського досвіду, галузевих стратегій, напрацьованих за останні роки.

2. ПІДХІД, МЕТОДИКА ТА ПРОЦЕС РОЗРОБКИ СТРАТЕГІЇ

Стратегічне планування – системний шлях до управління змінами й досягнення консенсусу, а також створення спільного бачення майбутнього розвитку, творчий процес визначення проблем та погодження реалістичних цілей, завдань і стратегій, здійснення яких вирішить ці проблеми. Стратегічне планування є також потужним інструментом об'єднання зусиль бізнесу

та місцевої влади для створення публічно-приватних партнерств, що має позитивний вплив на місцевий діловий клімат та конкурентне становище громади, а також на вирішення інших питань, пов'язаних з рівнем життя всіх громадян.

При розробці Стратегії в основу її підготовки покладено такі основні принципи:

Партнерство Характер стратегічного розвитку формується за результатами різних консультацій, спрямованих на досягнення консенсусу, а також на обґрунтованих очікуваннях громади від владних структур.

Принцип спільної участі Забезпечує широкий соціальний консенсус, а також явну публічну підтримку Стратегії.

представників

влади та

приватного

сектору

Життєздатність Основою забезпечення життєздатності є дотримання належної рівноваги та послідовності внутрішніх елементів Стратегії (*цілей, заходів*), що підтримується застосуванням усіх зазначених у цьому документі принципів.

Інновація Застосовується як принцип у процесі ідентифікації проектів, і стосується, головним чином, запропонованого підходу та якнайефективнішого використання наявних ресурсів.

Ієрархія стратегічних планів Стратегічні плани вищого рівня мають більш загальний характер і закладають підвалини для визначення конкретних заходів на нижчих рівнях.

Етапи розробки Стратегії:

1. Організація роботи

Робоча група (РГ) – колектив осіб, який створюється для роботи над стратегічним планом розвитку території. Саме на засіданнях РГ презентуються, обговорюються усі напрями роботи та ухвалюються відповідні рішення.

2. Здійснення соціально-економічного аналізу та SWOT-аналізу

Відправним пунктом процесу розробки Плану розвитку є інвентаризація статистичних даних, а також передбачення оцінки структурних, політичних, економічних та соціальних умов.

3. Визначення стратегічного Бачення

РГ визначає стратегічне Бачення розвитку території – бажаного стану соціально-економічної системи у майбутньому, який може бути означений конкретною датою.

4. Формування стратегічних та операційних цілей із відповідними заходами

Стратегічні цілі визначаються в найзагальніших рисах, як мінімум, на 6 років.

Цей строк було визначено для того, щоб створити стратегічну платформу для циклів реалізації тривалістю по 3 роки кожний та для уникнення необхідності повторення процесу розробки стратегії в проміжний період і перевірки життєздатності планів у довгостроковій перспективі.

Операційні цілі було визначено як віхи на шляху досягнення стратегічних цілей, які передбачають реалізацію необхідних заходів.

Обов'язковим розділом Стратегії повинна бути характеристика соціально-економічного розвитку конкретної території.

4. ГОЛОВНІ ЧИННИКИ ТА СЦЕНАРІЇ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІЇ

4.1. SWOT – аналіз району

SWOT – аналіз проводиться з урахуванням стану та тенденцій розвитку даної території, актуальних проблемних питань галузей господарського

комплексу та соціальної сфери, висновків до розділів аналітично-описової частини плану розвитку. Обовязкові його частини це:

Сильні сторони	Слабкі сторони
Можливості	Загрози

4.2. Порівняльні переваги, виклики і ризики території

Порівняльні переваги

(визначені в результаті аналізу сильних сторін і можливостей)

Виклики

(визначені в результаті аналізу слабких сторін і можливостей)

Ризики

(визначені в результаті аналізу слабких сторін і загроз)

4.3. Сценарії розвитку території до 2020 року

Моделювання сценаріїв розвитку конкретної території можливе лише на тлі нових політичних та економічних реалій.

Базові сценарії припущення:

1. В найближчі роки податкове навантаження на СПД та населення не зменшиться. Можна очікувати спрощення правил ведення бізнесу.
2. Продовжуватиметься плавна девальвація національної валюти, що стимулюватиме товарне виробництво на експорт, але в той же час зменшуватиме купівельну спроможність населення.
3. Очікується суттєвий перерозподіл податкових надходжень між державою та територіями на користь останніх.
4. В Україні поступово будуть впроваджені стандарти ЄС до виготовленої в Україні продукції.

5. Рух товарів до та з ЄС буде безмитним, сприятиме зростанню товарообороту між Україною та ЄС.
6. Надалі зростатимуть ціни на паливно-енергетичні ресурси, особливо для населення та комунальних підприємств.
7. Доходи населення найближчі 2-3 роки будуть відносно низькими (*в порівнянні з 2015 – 2016 роками*), після цього – поступово зростатимуть.
8. Поступово знижуватиметься рівень корупції та зростатиме рівень довіри громадян та підприємців до державних інституцій.
9. Поступово скорочуватиметься «тіньовий» сектор економіки.

Песимістичний сценарій: територія рухається по інерції, суспільно-економічний стан країни не сприяє розвитку.

Структура економіки території (*соціально-економічний аналіз*) практично не зміниться. Агропромисловий комплекс так і займатиме лідируючі позиції. Проте, недостатня розвиненість аграрної інфраструктури, низька інноваційність господарського комплексу, висока концентрація с/г земель в руках латифундистів та відсутність контролю за використанням земельних ресурсів, що посилюється відсутністю дієвих кроків з подолання корупції, не дасть змоги розвивати аграрний комплекс, щоб збільшити обсяги та рівень якості виробництва.

В структурі промисловості змін не відбудеться: основна частка припадатиме на виробництво алкоголю, харчових продуктів, а також виробів з дерева. Проте, у зв'язку з заборонаю поставки українських товарів на ринки Російської Федерації, експорт значно зменшиться. Через відсутність інвестиційних ресурсів на модернізацію промислових підприємств, високу енергозатратність на виробництво продукції, промисловість району залишиться на тому ж самому рівні, або ж погіршить своє становище.

Такі тенденції не сприятимуть покращенню якості вітчизняної продукції у відповідність до європейських стандартів та підвищенню

її конкурентоспроможності на європейських ринках. Мале та середнє підприємництво також розвиватиметься невисокими темпами.

Оптимістичний сценарій: регіон активно використовує можливості в умовах швидкого суспільно-економічного розвитку країни.

Головним пріоритетом території стане швидке впровадження АТР та регіональний розвиток, в т.ч. розвиток людських ресурсів. Сформується передумови для впровадження ефективної інвестиційної політики, внаслідок якої до даної території залучається значний інвестиційний ресурс для створення нових високотехнологічних підприємств як в промисловому, так і в аграрному секторах економіки.

Стимулом для розвитку малого та середнього бізнесу слугує інтеграція з ЄС, розвиток ІТ-технологій, популяризація туризму, що дасть змогу заручитися підтримкою іноземних інвесторів.

Рішучі зміни в системі адміністративного устрою передадуть значний фінансовий ресурс на рівень громад. Зміцниться їх ресурсна база за рахунок передачі повноважень управління ресурсами територій. Завдяки децентралізації влади починає розвиватися соціальна та комунальна інфраструктура громад, що підвищує якість життя населення району.

Реалістичний сценарій: територіальна одиниця докладася розвиткових зусиль, хоч суспільно-економічний стан країни не сприяє розвитку.

Сценарій ґрунтується на неминучій появі певних об'єктивних стримуючих факторів на шляху швидкої модернізації країни і регіону. Суспільні очікування мотивуватимуть центральну та регіональну влади до реформування соціально-економічної системи, однак інерційні процеси у сфері матеріального виробництва та, що важливіше, – у суспільній свідомості – неминуче ставатимуть бар'єрами у швидкому впровадженні реформ.

Головним завданням політичного керівництва регіону стане формування невідворотних змін у свідомості людей щодо необхідності соціально-економічної та технологічної модернізації країни і регіону.

Головним партнером нової влади має стати економічно активний і креативний клас, молодь, громадськість.

Суспільна підтримка реформ на регіональному рівні зможе вплинути на перехід до оптимістичного сценарію, що може відбутися за рік – два.

5. БАЧЕННЯ РОЗВИТКУ КОНКРЕТНОЇ ТЕРИТОРІЇ

Соціально-економічний аналіз розвитку території показує, що незважаючи на існуючий економічний потенціал територіальної одиниці, який по окремих напрямках переважає у порівнянні з іншими регіонами, за окремими показниками соціальної та економічної сфери, які суттєво впливають на якість життя громадян, ситуація повною мірою не задовольняє мешканців. Відтак, було ухвалено рішення сформувати нове Бачення розвитку території:

Стратегічна місія:

Черкащина – взірць єдності зусиль громад, спрямованих на досягнення спільної мети – європейських стандартів життя, як результату економічного процвітання краю

Стратегічне бачення розвитку:

Черкащина – ідеально підходить для залучення інвестицій та реалізації різноманітних бізнес-проектів. Це територія особистісного розвитку та самореалізації жителів регіону, яка створює умови для комфортного проживання, високооплачуваної праці та безпечного відпочинку всіх краян

Обрані на підставі аналізу стратегічні цілі – спосіб досягнення стратегічного Бачення. Їх визначення обумовлено, з одного боку, повноваженнями учасників підготовки і впровадження Стратегії, з іншого боку, – наявністю політичної волі та інструментів впливу.

Стратегічне Бачення досягатиметься через досягнення стратегічних цілей:

Стратегічна ціль 1	Стратегічна ціль 2	Стратегічна ціль 3	Стратегічна ціль 4
Підвищення конкурентоспроможності регіону	Розвиток сільських територій	Розвиток людського капіталу	Екологічна безпека та збереження довкілля

Обрані стратегічні цілі будуть реалізовані через систему операційних цілей.

В умовах планування розвитку району, передбачається визначення операційних цілей, завдань для окремих територій – сіл.

6. СТРАТЕГІЧНІ, ОПЕРАЦІЙНІ ЦІЛІ ТА ЗАВДАННЯ

Стратегічні цілі	Операційні цілі	Завдання
1. Підвищення конкурентоспроможності району	1.1. Стимулювання залучення інвестицій	1.1.1. Створення позитивного інвестиційного іміджу району 1.1.2. Підготовка інвестиційних продуктів 1.1.3. Розвиток логістично-транспортного потенціалу 1.1.4. Сприяння розробці містобудівної документації
	1.2. Підвищення енергоефективності	1.2.1. Створення умов для розвитку альтернативної енергетики 1.2.2. Впровадження заходів з енергозбереження
	1.3. Удосконалення управління територіальним розвитком	1.3.1. Створення умов та стимулів взаємодії громад для спільного вирішення проблемних питань 1.3.2. Створення умов для динамічного зростання ресурсного забезпечення розвитку територіальних громад
	1.4. Створення сприятливих умов для розвитку малого та середнього бізнесу	1.4.1. Розвиток інфраструктури підтримки підприємництва 1.4.2. Сприяння місцевим виробникам у експорті продукції 1.4.3. Інформаційна підтримка місцевого виробника
	1.5. Розвиток туристично-	1.5.1. Покращення стану та інфраструктури рекреаційних зон

	рекреаційної сфери	1.5.2. Розвиток туристичних об'єктів, продуктів та мереж 1.5.3. Туристична промоція району
2. Розвиток сільських територій	2.1. Диверсифікація структури сільськогосподарського виробництва та поглиблення переробки продукції	2.1.1. Створення умов для підтримки підприємств комунальної та кооперативної форми власності (в галузях тваринництва, овочівництва, фруктовництва, сховищ довготривалого зберігання с/г продукції, а також агропереробки) 2.1.2. Розвиток органічного сільського господарства 2.1.3. Покращення доступу агровиробників до ринків збуту
	2.2. Розвиток сільських територій	2.2.1. Покращення транспортної інфраструктури для розблокування економічного розвитку сіл 2.2.2. Розвиток самозайнятості та неаграрних видів бізнесу, у т.ч. сільського зеленого туризму 2.2.3. Поліпшення надання медичних послуг в сільських територіях 2.2.4. Покращення доступу сільського населення до публічної інформації
3. Розвиток людського капіталу	3.1. Підвищення адаптивності населення до потреб ринку праці	3.1.1. Вдосконалення системи підготовки молоді до умов ринку праці 3.1.2. Покращення підготовки кадрів для потреб економіки, у тому числі розвиток системи освіти впродовж життя
	3.2. Підвищення обізнаності та соціальної активності жителів району	3.2.1. Розвиток лідерських якостей населення 3.2.2. Залучення жителів району до вирішення місцевих проблем 3.2.3. Створення умов для здорового способу життя населення, у т.ч. у сфері відпочинку та фізичної культури 3.2.4. Збереження традицій, розвиток української культури, історичної обізнаності та патріотичне виховання молоді 3.2.5. Розвиток інформаційного простору

7. ДЕТАЛЬНИЙ ОПИС СТРАТЕГІЧНИХ, ОПЕРАЦІЙНИХ ЦІЛЕЙ ТА ЗАВДАНЬ

Коротка характеристика стратегічної цілі з прив'язкою до конкретного регіону.

З огляду на порівняльні переваги, виклики та ризики території, а також враховуючи можливості впливу на вирішення існуючих проблем, у межах стратегічної цілі першочергову увагу слід зосередити на:

Досягнення стратегічної цілі передбачається через реалізацію двох операційних цілей:

Стратегічна ціль ...	
Операційна ціль 2.1	Операційна ціль 2.2

Очікується, що реалізація стратегічної цілі у середньостроковій перспективі призведе до таких результатів:

-

ОПЕРАЦІЙНА ЦІЛЬ

Характеристика регіону.

Очікувані результати:

Індикатори:

-

Завдання	Можливі сфери реалізації проектів та програм

8. УЗГОДЖЕНІСТЬ ПЛАНУ РОЗВИТКУ З ПРОГРАМНИМИ ТА СТРАТЕГІЧНИМИ ДОКУМЕНТАМИ

План розвитку території на період до 2020 року узгоджується з:

- Стратегією регіонального розвитку території вищого рівня на період до 2020 року;
- Економічними, соціальними, екологічними, інфраструктурними, територіальними й іншими аспектами розвитку регіону.

Перелік скорочень

SWOT– аналіз – аналіз сильних, слабких сторін, а також сприятливих можливостей і загроз.

ВВП – валовий внутрішній продукт.

ДНЗ – Державний навчальний заклад.

ДСанПіН – Державні санітарні правила і норми.

ЄС – Європейський Союз.

ЗМІ – засоби масової інформації.

АПСМ – амбулаторія загальної практики сімейної медицини.

ІТ – інформаційні технології.

МСБ – малий та середній бізнес.

ОСББ – об'єднання співвласників багатоквартирних будинків.

СПД – суб'єкти підприємницької діяльності.

ТПВ – тверді побутові відходи.

ФОП – фізичні особи – підприємці.

ЦНАП – центр надання адміністративних послуг.

ДФРР – Державний фонд регіонального розвитку.

СОК – сільський обслуговуючий кооператив.